

Wytyczne niemieckiej polityki wobec Arktyki: więcej bezpieczeństwa

Lidia Gibadło

We wrześniu br. niemieckie MSZ opublikowało dokument *Wytyczne niemieckiej polityki arktycznej. Niemcy i Arktyka w kontekście kryzysu klimatycznego i Zeitenwende*, w którym resort wyznaczył trzy podstawowe cele polityki Berlina wobec regionu. Pierwszym jest zagwarantowanie bezpieczeństwa i stabilności Arktyki oraz wzmocnienia niemieckiego zaangażowania w niej w ramach NATO i UE. Drugim – ochrona zasad porządku międzynarodowego w Arktyce. Trzeci to ochrona środowiska naturalnego regionu przy zachowaniu jego zrównoważonego rozwoju, rozbudowa współpracy naukowej i zabezpieczenie praw rdzennych mieszkańców.

To kolejny z serii dokumentów strategicznych opublikowanych przez RFN w ramach rewizji polityki zagranicznej od lutego 2022 r. Nie konkretyzuje on jednak narzędzi realizacji wyznaczonych celów. To – w połączeniu z geograficznymi i militarnymi ograniczeniami – sprawia, że należy go traktować raczej jako rozbudowane stanowisko Berlina wobec Arktyki niż możliwy do realizacji plan działań.

Komentarz

- **Wytyczne aktualizują założenia zawarte w strategii wobec regionu z kwietnia 2019 r. – wówczas priorytet RFN stanowiła ochrona jego zasobów naturalnych i środowiska naturalnego. Obecnie ten cel ustąpił miejsca interesom bezpieczeństwa:** dokument wprost wskazuje na pełnoskalową agresję Rosji na Ukrainę i wzrost aktywności militarnej FR w Arktyce jako czynniki zmuszające Niemcy do zmiany podejścia do regionu. Istotnymi impulsami są też wzrost zainteresowania nim ze strony Chin – zwiększenie ich aktywności gospodarczo-badawczej i rozwój zdolności do projekcji siły (program budowy lodołamaczy) – oraz współpraca Pekinu z Kremlm. Rywalizację między ChRL i Rosją a NATO (przede wszystkim USA, Kanadą, Danią i Norwegią) napędza kurczenie się pokrywy lodowej wokół bieguna północnego, otwierające dostęp do nowych szlaków morskich i zasobów naturalnych (zob. [Polarny kwartet NATO. USA, Kanada, Dania i Norwegia w Arktyce](#)). Dla RFN Arktyka to także jeden z obszarów, gdzie należy bronić zasady wolności żeglugi. Niemiecka gospodarka w znacznym stopniu zależna jest od handlu morskiego: od stycznia do czerwca br. drogą morską przetransportowano 62,8% wolumenu tamtejszego eksportu do państw spoza UE i pozyskano 63,6% dóbr sprowadzonych z tych obszarów.

- **Diagnozy o zasadniczym przeobrażeniu sytuacji międzynarodowej i jej oddziaływaniu na bezpieczeństwo i stabilność Arktyki nie odzwierciedliła zmiana instrumentów realizacji celów strategii.** Mają na to wpływ zarówno położenie Niemiec poza regionem, jak i brak potencjału militarnego pozwalającego na znaczący wzrost zaangażowania w nim. W efekcie ich odpowiedź na wzrost ryzyka jego destabilizacji ma się opierać na trzech założeniach strategii bezpieczeństwa narodowego RFN z czerwca 2023 r.: wzmacnianiu gotowości do obrony, podnoszeniu odporności na zagrożenia oraz zrównoważonym wykorzystywaniu zasobów naturalnych (zob. [Pierwsza narodowa strategia bezpieczeństwa Niemiec: minimalny konsensus](#)). W wymiarze praktycznym Berlin zakłada zwiększenie częstotliwości i zaangażowania w ćwiczenia wojskowe z partnerami w regionie. W marcu br. 1,5 tys. niemieckich żołnierzy wzięło udział w ćwiczeniach Nordic Response 2024, zorganizowanych w Norwegii, Szwecji i Finlandii. Można również spodziewać się sporadycznej obecności Luftwaffe w ramach natowskiej misji nadzoru przestrzeni powietrznej Islandii. RFN chce też oddziaływać na kształtowanie polityki bezpieczeństwa w regionie, wykorzystując członkostwo w takich gremiach jak Arctic Security Forces Roundtable czy udział w posiedzeniach nordyckich szefów obrony.
- **RFN zamierza kontynuować wpływanie na region za pomocą środków pozamilitarnych.** Kluczowym instrumentem pozostaje dyplomacja, co w przypadku Arktyki sprowadza się do trzech elementów. Pierwszym jest wykorzystanie statusu obserwatora w Radzie Arktycznej poprzez zaangażowanie krajowych ekspertów w prace grup roboczych i współfinansowanie projektów badawczych. Drugim – oddziaływanie na region poprzez współkształtowanie polityki arktycznej UE, która mogłaby stanowić przeciwwagę dla działań państw brzegowych Oceanu Arktycznego, a także Chin – sprzecznych z interesem RFN. Trzeci to lobbowanie na rzecz przestrzegania istniejących porozumień międzynarodowych gwarantujących wolność żeglugi, pokojowego podziału szelfu Oceanu Arktycznego, ochrony bioróżnorodności oraz redukcji gazów cieplarnianych. Zaostrzająca się rywalizacja w Arktyce utrudni jednak Niemcom korzystanie z instrumentów pozamilitarnych, a niezwiększenie inwestycji w Bundeswehrę oraz jej obecności w regionie ograniczy możliwości wpływu na niego.